

Οἱ ἐμπνευσταὶ καὶ πρωτεργάται τῆς καινοτομίας: «Οἱ δύο οὗτοι Λούθηροι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας»¹

ὁ ζήτημα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου ἔχει βαθύτερα τὰ αἷτια καὶ ἐλατήριά του. Οἱ ἐμπνευσταὶ καὶ πρωτεργάται τούτου, οἱοὶ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μελέτιος² καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος¹, στερούμενοι δυστυχῶς βαθέως Ὁρθοδόξου πνεύματος, ἐγένοντο ἐν γνώσει ἢ ἀνεπιγνώστως ὄργανα ξένων ἐπιθυμιῶν καὶ σκοπῶν δι' ὧν

ἐπιδιώκεται ἡ διάσπασις τῆς ἐνότητος τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἰδεολογίας ἀπὸ τῆς Ὁρθοδοξίας.

1. Τὸ ἐν συνεχείᾳ δημοσιευόμενον κείμενον ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς θαυμασίας συγγραφῆς τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου πρ. Φλωρίνης κ. Χρυσοστόμου Καβουρίδου (+1955) μὲ τίτλον: «Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον ὡς Κριτήριον τῆς Ὁρθοδοξίας». Ἡ ἐξ 87 πυκνογραφημένων σελίδων συγγραφή αὕτη ὠλοκληρώθη τὴν 1/14.7.1935 ὑπὸ τοῦ Ὁμολογητοῦ Ἱεράρχου ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Ὁσίου Διονυσίου ἐν Ὀλύμπῳ, ὅπου εἶχεν ἐξορισθῆ ὑπὸ τῶν καινοτόμων, διὰ τὴν προσχώρησιν αὐτοῦ εἰς τὸ Ἀκαινοτόμητον Πλήρωμα τοῦ Πατρῶου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου. Ἡ πεφωτισμένη καὶ λίαν ἀποκαλυπτικὴ αὕτη πραγματεία ἀποτελεῖ, κατὰ τὸν Μάρτυρα Ἱεράρχην, «Ἀπολογία», δι' ἧς ἐρευνῶνται «τὰ βαθύτερα ἐλατήρια τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τούτου ζητήματος», καὶ καταδεικνύεται «ὅποιαν ἔννοιαν καὶ σημασίαν ἔχει τοῦτο διὰ τὴν καθόλου Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ὀπόσης ζημίας πρόξενον ἐγένετο διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν» (σελ. 14). Τὸ παρατιθέμενον κείμενον περιέχεται εἰς τὰς σελίδας 14-17 τῆς Α' Ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου, αἱ δὲ ὑπογραμμίσεις, σχόλια, ἐπεξηγήσεις καὶ ἐν γένει ἐπιμέλεια εἶναι ἡμέτερα. Εἰς τὸ μέλλον θὰ ἀναδημοσιευθοῦν καὶ ἕτερα τμήματα λίαν ἐνδιαφέροντα τῆς αὐτῆς συγγραφῆς.

2. **Μελέτιος Μεταξάκης (1871-1935)**. Ἐκ χωρίου Παρσαῶ Λασηθίου Κρήτης. Πολυπράγμων, πολυτάραχος, μέγας καινοτόμος καὶ ἀναμφισβητήτως Μασσῶνος. Διετέλεσε Μητροπο-

• Οἱ δύο οὗτοι Ταγοὶ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀμιλλώμενοι εἰς δόξαν μεταρρυθμιστοῦ καὶ συγχρονισμένου Κληρικοῦ, ἀνεπέτασαν ἐλαφρᾶ τῇ συνειδήσει τὴν σημαίαν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν μεταρρυθμίσεων, ἀρχὴν ποιησάμενοι ἀπὸ τῆς μεταβολῆς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, ὅπερ ἀποτελεῖ ἓνα τῶν ἐνωτικῶν κρίκων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν πυξίδα τῆς Θείας λατρείας καὶ τῶν ἔργων τῆς Πατρώας Πίστεως καὶ εὐσεβείας.

* * *

Η ἰδέα τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου καὶ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ὡς δῆθεν τελειότερου, συνεζητήθη πρό τινων ἐτῶν καὶ εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συνέδριον, ὅπερ συνεκάλεσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ τότε Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Μελέτιος, καὶ ὅπερ κακῶς ἀπε-

λίτης Κιτίου ἐν Κύπρῳ (1910-1918), Ἀθηνῶν (1918-1920), Κωνσταντινουπόλεως (1921-1923) καὶ Ἀλεξανδρείας (1926-1935). Ἐν ἔτει 1908 ἐξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δαμιανοῦ ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Τόπους, ὁμοῦ μετὰ τοῦ τότε Ἀρχιμανδρίτου Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, δι' ἀντιαγιοταφικὴν δραστηριότητα. Ὁ Κερκύρας Μεθόδιος Κοντοστάνος (1942-1967) εἶχε γράψει δι' αὐτόν: «Ἄλλ' ὁ ἐξ Ἁγίων Τόπων φυγὰς Μελέτιος Μεταξάκης, ὁ ἀπὸ Κιτίου, ἀπὸ Ἀθηνῶν, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἶτα Ἀλεξανδρείας, ἄστατον καὶ ἀνήσυχον φιλαρχίας πνεῦμα, κακὸς δαίμων, καὶ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας δὲν ὤκνησεν εἰς προσπάθειαν, ἵνα ἐπιβληθῇ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων» (βλ. Διονυσίου Μ. Μπατιστάτου - Ἀνατύπωσις, Ἐπιμέλεια, Εἰσαγωγή: Πρακτικὰ καὶ Ἀποφάσεις τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθοδόξου Συνεδρίου, 10.5-8.6.1923, σελ. δ', ε', Ἀθῆναι 1982. βλ. ἐπίσης Παύλου Μοναχοῦ Κυπρίου, Νεοημερολογιτισμὸς-Οἰκουμενισμὸς, σελ. 48-59, Ἀθῆναι 1982).

3. **Χρυσόστομος Παπαδόπουλος (1868-1938)**. Ἐκ Μαδύτου τῆς Ἀ. Θράκης. Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1914-1923), διατελέσας προηγουμένως Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Τ. Σταυροῦ Ἱεροσολύμων, ὡς καὶ Ριζαρείου Ἀθηνῶν. Φίλος καὶ συνεργάτης τοῦ Μελετίου Μεταξάκη. μετεῖχεν ἐξ ἀρχῆς ἐνεργῶς εἰς τὴν οὕτω λεγομένην Οἰκουμενικὴν Κίνησιν (βλ. Παύλου Μοναχοῦ Κυπρίου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 59-63. βλ. καὶ ὑποσημ. ὑπ' ἀριθ. 17 τοῦ παρόντος ἄρθρου).

4. Εἶναι λίαν ἐνδιαφέροντα καὶ διαφωτιστικὰ τὰ ἐξῆς ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἱεράρχου συγγραφέως εἰς ἕτερον μέρος τῆς ἀποκαλυπτικῆς πραγματείας αὐτοῦ: «Τῷ ὄντι, ἂν ὁ Πατριάρχης Μελέτιος καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος, περιοδεύοντες ἐν Ἀμερικῇ πρὸς διάδοσιν... τῶν νεωτεριστικῶν αὐτῶν ἀρχῶν μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων πληθυσμῶν, δὲν ἐφωτογραφοῦντο μὲ λαϊκὴν περιβολήν, δὲν θὰ ἐτόλμα ἡ Τουρκία τοῦ Κεμάλ νὰ καταργήσῃ τὸ σεμνὸν καὶ τετιμημένον ράσον τῶν Κληρικῶν, καὶ νὰ ἀντικαταστήσῃ τοῦτο διὰ λαϊκῆς ῥετινγκότας» μὲ τὴν ὁποίαν παρουσιάζονται ὁ Μελέτιος καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὴν εἰρημένην φωτογραφίαν» (βλ. Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον ὡς Κριτήριον τῆς Ὁρθοδοξίας, σελ. 57, ὑπογραμ. ἡμ. «Ρετινγκότα», riding coat: ἐνδυμα, σακκάκι, ἐπανωφόριον ἵππασίας).

5. Πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοανακηρυχθέντος (Γ' Συνεδρία, 18.5.1923) «Πανορθοδόξου Συνεδρίου», συνελθόντος ἐν ἔτει 1923 (10 Μαΐου-8 Ἰουνίου), περὶ οὗ βλ. Διονυσίου Μ. Μπατιστάτου, ἐνθ' ἄνωτ. Καλὴν σύντομον κριτικὴν θέσιν ἔναντι τῶν τοῦ «Πανορθοδόξου Συνεδρίου» βλ. Γρηγορίου Εὐστρατιάδου, Ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, σελ. 5-10, Ἀθῆναι 1929.

κλήθη πανορθόδοξον,⁶ διότι δὲν ἀντεπροσωπεύθησαν ἐν αὐτῷ, παρὰ μόνον τρεῖς αὐτοκέφαλοι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ἤτοι ἡ τῆς Ἑλλάδος, ἡ τῆς Σερβίας, καὶ ἡ τῆς Ρουμανίας, τῶν δύο τούτων τελευταίων μάλιστα ἀντιπροσωπευθεισῶν, οὐχὶ διὰ Κληρικῶν, ἀλλὰ διὰ λαϊκῶν ἀντιπροσώπων.⁷

6. Ἀκόμη καὶ ἡ καινοτόμος νεοημερολογιτικὴ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν «Εἰσήγησιν» αὐτῆς «πρὸς τὴν Πανορθόδοξον Μεγάλην Σύνοδον» παραδέχεται, ὅτι «παρ' ὅτι εἶχε προηγηθῆ συζήτησις ἐπὶ τῆς δυνατοῦτος μεταβολῆς καὶ πολλαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἶχον καταλήξει εἰς — ἀμφιβόλου κύρους — συμπεράσματα καὶ ἀποφάσεις, ἀτυχῶς ὁμως ἡ μεταβολὴ δὲν ἐγένετο μετὰ μελέτην καὶ προπαρασκευὴν, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν ἐξώθεν κυρίως παραγόντων» καὶ «ἐχαρακτηρίσαμεν τὰ συνέδρια ταῦτα ὡς ἀμφιβόλου κύρους α) λόγῳ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Συνήθως μετεῖχον μόνον δύο ἢ τρεῖς!... β) λόγῳ ἰδιότητος καὶ ἀρμοδιότητος τῶν εἰς αὐτὰ λαβόντων μέρος ἀντιπροσώπων (Γερουσιασταί, Καθηγηταὶ ἀστρονομίας κλπ.), γ) λόγῳ τῶν εὐκόλων ἀποφάσεών των (θραῦσις συνεχείας ἑβδομάδος, ἀποδοχὴ κοινοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα εἰς σταθεράν τινα Κυριακὴν τοῦ Ἀπριλίου κλπ.)» (Βλ. Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Τὸ Ἡμερολογιακὸν Ζήτημα, σελ. 7-8, Ἀθῆναι 1971, ὑπογραμ. ἡμ.). **Παραδόξως ὁ Καθηγητὴς Ἀντ. Παπαδόπουλος γράφει:** «γιὰ πρώτη φορά στὸν αἰῶνα μας συνῆλθαν οἱ ὀρθόδοξες ἐκκλησίες στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ἐγίνετο τὸ Α' Πανορθόδοξο Συνέδριον!!! (Βλ. Ἀντ. Παπαδοπούλου, Μαρτυρία καὶ Διακονία τῆς Ὁρθοδοξίας σήμερα, Οἰκουμενικά Ι, σελ. 27, Θεσσαλονίκη 1983). ➔ Παραπέμπομεν τὸν κ. Καθηγητὴν καὶ ὅσους ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν λίαν διαφωτιστικὴν — συντριπτικὴν κυριολεκτικῶς, ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀντορθόδοξον χαρακτήρα αὐτοῦ — ἀναφορὰν καὶ κριτικὴν τοῦ οὕτως αὐτοανακηρυχθέντος «Πανορθοδόξου Συνεδρίου» • ἐν **Παύλου Μοναχοῦ Κυπρίου**, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 68-82 • ἐπίσης Ἀ. Δ. Δελήμπαση, Πάσχα Κυρίου, σελ. 667-674, Ἀθῆναι 1985, ἐνθα συμπερασματικῶς γράφεται: «Οὕτως, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἑορτολογικῆς καινοτομίας τοῦ "Συνεδρίου" ὄχι μόνον δὲν ὑπῆρξε πανορθόδοξος, ἀλλὰ καὶ ἀντεκρούσθη σχεδὸν πανορθοδόξως» • ἐπίσης **Μητροπολίτου Κασσανδρείας Εἰρηναίου (†1945)**, «Ἐπόμνημα εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος, συγκληθεῖσαν τῇ 14ῃ Ἰουνίου 1929...», σελ. 19-21, §Δ, καὶ ἐξῆς §§Ε'-ΣΤ'. • Ἰδιαιτέρως συντριπτικὴ μαρτυρία διὰ τὸ ἀνύπαρκτον κύρος τοῦ δήθεν Πανορθοδόξου Συνεδρίου τοῦ 1923 διασώζεται — εὐτυχῶς — εἰς τὰ Πρακτικά τῆς 12' Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1.10.1937), ὅπου ὁ Μητροπολίτης Κασσανδρείας Εἰρηναῖος, ὑπερασπίζων τὸ Πάτριον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον, φέρεται εἰπών, μεταξύ ἄλλων, ὅτι εἰς τὴν «Διορθόδοξον Σύνοδον» ἐν Ἀγίῳ Ὁρει (1930), ὁ Ἀντιπρόσωπος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας Μητροπολίτης Ἀχριδῶν Νικόλαος «τότε μόνον ἐδέχθη νὰ παρακαθῆσθαι ἐν τῇ Συνόδῳ ἡ ἀντιπροσωπευτικὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, ὅταν ἐδηλώθη ὅτι ἡ Διορθόδοξος Σύνοδος τοῦ Ἀγίου Ὁρους οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ Πανορθόδοξον συνέδριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ὁποῖον ἀπεφάνθη ὀριστικῶς περὶ τῆς διορθώσεως τοῦ ἡμερολογίου. Ἄλλως οἱ Σέρβοι θὰ κατεδικάζον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον» (Βλ. Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Στράγκα, Ε.Ε.Ι., τ. 3, σελ. 2.140. Ἡ «Διορθόδοξος Σύνοδος» εἶναι ἡ γνωστὴ «Διορθόδοξος Προκαταρτικὴ Ἐπιτροπὴ», ἣτις συνῆλθεν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει (Ἱ. Μονὴ Βατοπεδίου, 8-23 Ἰουνίου 1930), πρὸς προπαρασκευὴν τῆς συγκλήσεως Πανορθοδόξου Προσυνόδου ἐν Ἀγίῳ Ὁρει τῇ 19.6.1932 Κυριακῇ Πεντηκοστῆς Βλ. Ἰω. Ν. Καρμίρη, ΔΣΜ, τ. Β', ἐκδ. β' σελ. 979-980). Ἡ μαρτυρία αὕτη εἶναι ὄντως συντριπτικὴ, διότι ὁ Μητροπολίτης Ἀχρίδος Νικόλαος Βελιμίροβιτς (†1956), ὁ ἀπὸ Ζίτσας, διεκρίνετο διὰ τὴν ὑψηλὴν ἀγιότητα, μόρφωσιν καὶ κοινωνικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ καὶ ὀπωσδήποτε ἐξέφραζε τὸ Ὁρθόδοξον δέον (Βλ. Ἀρχιμ. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, Θεολογικὴ Παρουσία, σελ. 68-72, Ἀθῆναι 1986). Ὁ Ὁμολογητὴς Ἱεράρχης πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομος, ἀναφερόμενος εἰς τὸ γεγονός αὐτὸ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, διασώζει τὴν λίαν διαφωτιστικὴν μαρτυρίαν,

• Ἐν τῷ Συνεδρίῳ τούτῳ, ἐν ᾧ ἔλαμπον διὰ τῆς ἀπουσίας αὐτῶν αἱ ἄλλαι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, καὶ δὴ τὰ τρία Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς, ἤ-
τοι τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐνεκρίθη
κατ' ἀρχὴν ὄλως ἀμελετήτως ἡ εἰσαγωγή τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου ἐν
τῇ Ὁρθοδόξῳ θείᾳ λατρείᾳ.

ὅτι «οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Σερβίας καὶ Πολωνίας, ἐχομένων στερρῶς
τοῦ Πατροπαραδότου Ἐκκλησιαστικοῦ ἡμερολογίου, θεωροῦντες κατ' οὐσίαν σχισματικούς
τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν καινοτομησασῶν ἐν τῷ ἡμερολογιακῷ ζητήματι Ἐκκλησιῶν, ἀπέστερ-
ξαν ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐννοίαν τῆς ὀρθοδόξου αὐτῶν ιδιότητος, νὰ συμπροσεύχωνται μετὰ σχι-
σματικῶν καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ξηνογλωσσίας, ἐζήτησαν παρά τῆς Ἱ. Μονῆς Βατοπεδίου
διὰ τὴν κατ' ἰδίαν αὐτῶν προσευχὴν τὸ παρεκκλήσιον τῆς Παραμυθίας»! (βλ. τευχίδιον: Τῶν
Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν τῆς Αὐτοκεφάλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Δη-
μητριάδος Γερμανοῦ, πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου καὶ Ζακύνθου Χρυσοστόμου, ΔΙΑΣΑ-
ΦΗΣΙΣ περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, σελ. 6, Ἀθῆναι 1935).

7. Κατ' ἀκρίβειαν ἡ σύνθεσις τῆς «Ἐπιτροπῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν» ἦτο ἡ ἑξῆς:
α) Ἀντιπρόσωποι Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως: ὁ Μητροπολίτης Κυζίκου κ. Καλλίνικος
καὶ ὁ Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Χάλκῃ κ. Βασίλειος Ἀντωνιάδης· β) Ἐκκλησίας Ρω-
σίας: οἱ παρεπιδημούντες ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀρχιεπίσκοποι Κισνοβίου καὶ Χοτίνης κ.
Ἀναστάσιος (Γκριμπανόφσκυ, ἀνήκων εἰς τὴν Σύνοδον τοῦ Κάρλοβιτς τῶν Ρώσων τῆς Δια-
σπορᾶς καὶ εἶτα γενόμενος δεῦτερος Μητροπολίτης αὐτῆς, 1934-1964, διαδεχθεὶς τὸν Κιέβου
Ἀντώνιον Χραποβίτσκυ, †1936), Ἀλεουτίδων Νήσων καὶ Βορείου Ἀμερικῆς κ. Ἀλέξανδρος
(Νεμολόφσκυ, εἶτα Ἀρχιεπίσκοπος Βρυξελλῶν καὶ Βελγίου, 1936-1960), («κατ' αὐτεπάγγελτον
πρόσκλησιν αὐτῶν ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως», τ. ἔ. «οὐχὶ ἀπ' εὐθείας»
καὶ οὐσίᾳ ἀντιπρόσωποι τῆς Ρωσίας)· γ) Ἐκκλησίας Σερβίας: ὁ Μητροπολίτης Μαυροβουνίου
καὶ Παραθαλασσίας κ. Γαβριήλ, (εἶτα Πατριάρχης Σερβίας, †1952) καὶ ὁ Καθηγητὴς Μαθημα-
τικῶν καὶ Μηχανικῆς ἐν Βελιγραδίῳ Δρ. Μιλούτιν Μιλάνκοβιτς· δ) Ἐκκλησίας Κύπρου: ὁ
Μητροπολίτης Νικαίας κ. Βασίλειος (εἶτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, 1925-1929)· ε) Ἐκκλη-
σίας Ἑλλάδος: ὁ Μητροπολίτης Δυρραχίου κ. Ἰάκωβος (Νικολάου, Δυρραχίου ἀπὸ τοῦ 1911,
εἶτα Μυτιλήνης, 1925-1958)· στ) Ἐκκλησίας Ρουμανίας: ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἰούλιος Σκριμπάν
καὶ ὁ Γερουσιαστὴς κ. Πέτρος Δραγγίτς (βλ. Διονυσίου Μ. Μπατιστάτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 11-
12).

8. Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἦτο τότε ὁ πολὺς Φώτιος (Περόγλου, 1835-1925), Ἀντιοχείας
ὁ Γρηγόριος Δ' (Χαδδάδ, 1906-1928. «Μετὰ μακρὰν ἀμφιταλάντευσιν, εἰς τὰς τελευταίας του
ἡμέρας, εἰσήγαγε τὸ νέον ἡμερολόγιον», βλ. Θ.Η.Ε., τ. 4, στλ. 751). Ὁ Ἱεροσολύμων Δαμιανὸς
(1897-1931) ἀπέστειλεν εἰς τὸ «Πανορθόδοξον Συνέδριον» τηλεγράφημα, δι' οὗ ἐδήλωσεν:
«...ἀντικατάστασις Ἡμερολογίου Ἑορτολογίου Ἐκκλησίας οὐδόλως συμφέρει οὔτε γενήσεται
δεκτὴ ὑπὸ ἡμετέρου Πατριαρχείου, καθότι τίθησιν ἡμᾶς εἰς λιαν μειονεκτικὴν θέσιν ἐν Πανα-
γίοις Προσκυνήμασιν ἐναντι Λατίνων» (βλ. Διονυσίου Μ. Μπατιστάτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 69,
ὑπογραμ. ἡμ.). Διὰ τὴν ἀπουσιάζουσαν σχισματικὴν Ἐκκλησίαν Βουλγαρίας ἔδωκε «μαθήμα-
τα» πρὸς τοὺς συνέδρους περὶ «ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καὶ ἐνότητος, ὑπεράνω τοῦ ἐθνι-
σμοῦ, ὑπερεθνικῆς», ὁ παρευρεθεὶς εἰς τὴν Ε' Συνεδρίαν (23. 5. 1923) τοῦ «Πανορθοδόξου Συν-
εδρίου» «ὁ σοφὸς ἱεράρχης τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος τέως Ὁξφόρδης Σεβ. Go-
ge», κατὰ Πατριάρχην κ. Μελέτιον!... (βλ. Διονυσίου Μ. Μπατιστάτου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 66, 86,
ὑπογραμ. ἡμ.).

• **Λέγω δὲ ἀμελετήτως** διότι, ἂν ἐμελέτων καλῶς τὸ ζήτημα θὰ ἔβλεπον, ὅτι τοῦτο κατεδικάσθη ὡς ἀντορθόδοξον ὑπὸ Πανορθόδοξων Συνόδων, συγκροτηθεισῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἔτεσι 1583, 1587 καὶ 1593,⁹ ἐπὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Β'¹⁰ χαρακτηρίσαντος τοῦτο, ὡς καὶ ἐν τῷ προλόγῳ ἡμῶν εἶπομεν, ὡς μίαν καινοτομίαν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, ὡς παγκόσμιον σκάνδαλον, καὶ ὡς αὐθαίρετον καταπάτησιν τῶν θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων.¹¹

• **Ἐπίσης, ἂν ἐμελέτων καλῶς** τὸ ἐκκλησιαστικὸν τοῦτο ζήτημα θὰ ἔβλεπον, ὅτι τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον κατεκρίθη καὶ ὑφ' ὅλων τῶν Συνόδων τῶν Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν ἀνακίνησιν τοῦ ζητήματος τούτου καὶ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ'¹² καὶ ὧν τὰς ἀπαντήσεις πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐξεθέσαμεν ἐν τῇ ἐντύπῳ «Διαμαρτυρία» ἡμῶν πρὸς τὰς Ὀρθόδοξους Ἐκκλησίας.¹³

9. Βλ. Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν Ἄλωσιν, σελ. 111, 113, 114, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1870· Ἱεροῦ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Δωδεκάβιβλος, Βιβλίον ΙΑ', Κεφάλαιον Η', σελ. 57, Β. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1983· Μελετίου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τ. Γ', σελ. 402, 408, ἐν Βιέννῃ 1784· Διδυμοτεῖχου Φιλαρέτου Βαφείδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τ. Γ', Μέρος Α', σελ. 124-125, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1912· Κ. Ν. Σάθα, Βιογραφικὸν σχεδιάσμα περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β', σελ. 91-92, ἐν Ἀθήναις 1870.

10. **Ἱερεμίας Β'**. Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἐπικληθεὶς Τρανός (1536-1595). Ἐγεννήθη ἐν Ἀγχιάλῳ. Εἰς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν μετὰ τὴν Ἄλωσιν. Ἐπ' αὐτοῦ ἰδρύθη τὸ Ρωσικὸν Πατριαρχεῖον (1589, 1593). Θεωρεῖται ὡς **ἄριστα ἐκπροσωπήσας τὴν Ὀρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἐναντι τῶν ἑτεροδόξων**, γνωστότατος δὲ διὰ τὴν σπουδαιοτάτην δογματικὴν ἀλληλογραφίαν μετὰ τῶν Λουθηρανῶν Βυρτεμβεργίων θεολόγων τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τυβίγγης. Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ ἀπέκρουσε τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, **ἐπανειλημμένως κατακρίνας τὴν Γρηγοριανὴν μεταρρίθμισιν**, καὶ δὴ διὰ τῆς ἀπὸ 28 Νοεμβρίου 1583 κοινῆς μετὰ τοῦ Πατριάρχου Σιλβέστρου (σ. ἡμ. Ἀλεξανδρείας) συνοδικῆς ἐγκυκλίου καὶ ἑτέρας πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον Ostrogski, δι' ἐπιστολῆς του ἀπὸ Φεβρουαρίου 1583 πρὸς τὸν πρίγκιπα τῶν Ἐνετῶν Νικόλαον Δαπόντε, δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τοὺς ἐν Τυβίγγῃ Διαμαρτυρομένους ἀπὸ Σεπτεμβρίου 1589 ἐκ Μολδοβλαχίας, δι' ὁμοίας πρὸς τὸν ἐν Βενετία μητροπολίτην Φιλαδελφείας Γαβριὴλ Σεβήρον ἀπὸ 7 Ἰουλίου 1590. ὡς καὶ δι' ἀποφάσεως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελεύσεως τὸ 1593 Συνόδου» (Βλ. Θ.Η.Ε., τ. 6, στλ. 781, ὑπογραμ. ἡμ.).

11. Ὁ τότε ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, κρίνων ἐπαινετικῶς τὴν Ἐπιστολὴν Ἱερεμίου Β' Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Δόγην τῆς Ἐνετίας κ. Νικόλαον Νταπόντε, γράφει τὰ ἐξῆς: «Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τοῦ Πατριάρχου **χαρακτηρίζει ὡς ἄριστα τὴν θέσιν, ἣν εὐθὺς ἀμέσως κατέλαβεν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπέναντι τῆς Γρηγοριανῆς τροποποιήσεως τοῦ ἡμερολογίου**. Θεωρεῖται αὕτη ὑπ' αὐτῆς ὡς μία τῶν πολλῶν καινοτομιῶν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, "παγκόσμιον σκάνδαλον", καὶ αὐθαίρετος τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων καταπάτησις» (Βλ. Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἐν «Ἐκκλησιαστικὸς Κήρυξ», ἀριθ. 145/31. 3. 1918, σελ. 135, ὑπογραμ. ἡμ.). Τὴν Ἐπιστολὴν τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου Β' πρὸς τὸν Δόγην βλέπε ἐν Κ. Ν. Σάθα, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 26-28.

• Ἄν, λέγομεν, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Συνεδρίου τούτου ἐμελέτων πάντα ταῦτα, δὲν θὰ ἐτόλμων **μονομερῶς** νὰ λάβωσιν ἀντίθετον ἀπόφασιν περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου.

* * *

Εκεῖνο, ὅπερ καθιστᾷ ὑποπτον τὴν σύγκλησιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τούτου Συνεδρίου εἶναι, ὅτι **παρεκάθησαν ἐν αὐτῷ καὶ δύο κληρικοὶ ἕτερο-**

12. Ἰωακείμ Γ'. Δημητριάδης. Ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἔτει 1834. Ὁ μέγιστος τῶν μετὰ τὴν Ἄλωσιν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν. Διετέλεσε Πατριάρχης τὸ πρῶτον 1878-1884, καὶ τὸ δεῦτερον 1901-1912. Αἱ Ἐγκύκλιοι αὐτοῦ τῶν ἐτῶν 1902 καὶ 1904 ἀποτελοῦν δεῖγματα σαφῆ Οἰκουμενιστικῆς ἐπιδράσεως διὰ πρώτην φοράν τόσον ἐπισήμως, εἶναι πρόδρομοι τῆς Ἐγκυκλίου τοῦ 1920 (βλ. Μ. Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Τσέτση, Ἡ συμβολὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὴν ἰδρυση τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, σελ. 31 ἐξ., 51, Κατερίνη 1988).

13. Ὁ Ὁμολογητὴς Ἱεράρχης ἐννοεῖ τὸ ἐκ 32 σελίδων τευχίδιον, οὗ ἡ ταυτότης: Τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν τῆς Αὐτοκεφάλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Δημητριάδος Γερμανοῦ, πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου καὶ Ζακύνθου Χρυσοστόμου, **Διαμαρτυρία** πρὸς τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ μονομερεῖ καὶ ἀντικανονικῇ εἰσαγωγῇ τοῦ νέου ἡμερολογίου, Ἀθῆναι 1935. Εἰς τὰς σελίδας 10-13 περιέχονται τμήματα ἐκ τῶν ἀπαντήσεων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Ἱεροσολύμων, Ρουμανίας, Σερβίας, Μαυροβουνίου καὶ Ρωσίας. Παραδόξως παραλείπεται ἡ ἀναφορὰ εἰς τὴν ἀπάντησιν καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἣτις μὲ Πρόεδρον τῆς Ἱ. Συνόδου τὸν Ἀθηνῶν Θεόκλητον ἔγραφεν, ὅτι τὸ «ἀπ' αἰῶνων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ» κρατοῦν ἡμερολόγιον «**θρησκευτικῆς καὶ θεολογικῆς σπουδαιότητος μετέχει τοσοῦτον μόνον, καθ' ὅσον μετ' αὐτοῦ συνδέεται τὸ ἑορτολόγιον τῆς Ἐκκλησίας**», δέχεται δὲ «**μεταρρυθμισιν τοῦ ἡμερολογίου**» «**ἂν ἅπασαι αἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς πεισθῶσιν**» καὶ «**ἄνευ διαταράξεως τῶν θρησκευτικῶν συνειδήσεων τῶν ἀπλουστέρων**» καὶ «**ἐν συννενοήσει μετ' ἀλλήλων**» (βλ. τὰς πλήρεις Ἀπαντήσεις τῶν ὡς ἄνω Ἐκκλησιῶν ἐν Ἀντωνίου Παπαδοπούλου, Κείμενα Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων, Οἰκουμενικά II, σελ. 17-74. Τὰ τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος ἐν σελ. 43, ὑπογρ. ἡμ.) • βλ. ἐπίσης τμήματα ἀπασῶν τῶν ἀπαντήσεων καὶ σχετικὴν κριτικὴν ἐν Γρηγορίου Εὐστρατιάδου, Ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου, σελ. 132-138, Ἀθῆναι 1929, ἐνθα ἀναφέρεται, ὅτι δὲν ἀπήντησαν εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Ἐγκύκλιον τοῦ 1902 αἱ Ἐκκλησίαι «1) Ἀλεξανδρείας, διότι τότε ὁ Πατριάρχης Φώτιος δὲν εἶχεν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ, ἐνεκα προσωπικῶν λόγων, 2) Ἀντιοχείας, διότι ἦσαν τότε διακεκομμέναι αἱ σχέσεις (1897-1907, ἐπέμβασις Ρωσικῆς κυβερνήσεως, «ἀραβικὸν ζήτημα», ἐπιδιώξις ἐξαραβισμού Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ἀλεξανδρείας. Σημ. ἡμ.). 3) Κύπρου, διότι ἔστειρετο Πρόεδρος, καὶ 4) Καρλοβισίου, διότι δὲν εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς αὐτὴν καὶ ἡ Ἐγκύκλιος». • Ἡ Ἐκκλησία Βουλγαρίας, ὑπενθυμιζόμεν, ὅτι εἶχε κηρυχθῆ καὶ καταδικασθῆ ὡς σχισματικὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1872 (ἄρσις 1945). ➔ Ἀξία μνείας ἡ ἐξῆς ἀποψις τοῦ **Μανουὴλ Γεδεῶν**, διὰ τὴν ἀπάντησιν τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος: «Ἡ δὲ τῆς Ἑλλάδος ἡγνόει, φαίνεται, διατὶ ἡ τί ποτ' ἠρωτήθη, καὶ ἐψέλλισεν ἀσυνάρτητά τινα ρήματα, ἐνῶ ἔδει νὰ εἴπῃ ἡ καταδικάζω τὸ Ἰουλιανὸν λεγόμενον, ἢ δέχομαι τὸ γρηγοριανόν, ἢ κατασκευάζω νέον» (βλ. Τοῦ μακαρίου Μελετίου Πηγᾶ, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, Ἐπιστολὴ πρὸς Σίλβεστρον Πατριάρχην περὶ Πασχαλίου, ἐκδοσις Σάββα Ἱερομονάχου, Πρόλογος, σελ. 15, Ἀθῆναι 1924, ὑπογρ. ἡμ.).

δόξου ἑκκλησίας,¹⁴ καθ' ἃς ἔχομεν ἐξωδίκους πληροφορίας, ὡς καὶ ἡ ἀντορθόδοξος καὶ προτεσταντισμοῦ ὄζουσα ἀπόφασις αὐτοῦ, **νὰ μὴ θεωρηθῆ ἡ ἀποδοχὴ τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τινων Ἑκκλησιῶν ὡς λόγος Σχίσματος ὑπὸ τῶν ἄλλων, τῶν ἐμμενουσῶν εἰς τὸ Πάτριον Ἰουλιανὸν Ἡμερολόγιον.**¹⁵

• Εἶπομεν δὲ, ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶναι ἀντορθόδοξος καὶ προτεσταντικὴ, διότι ἀφίνουσα ἐλευθερίαν εἰς τὰς ἐπὶ μέρος Ὀρθοδόξους Ἑκκλησίας νὰ κανονίζωσι ζητήματα γενικῆς Ἑκκλησιαστικῆς φύσεως καὶ σημασίας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐταῖς, ὑποθάλλει τὴν διάσπασιν τῶν Ὀρθοδόξων Ἑκκλησιῶν καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν Χριστιανῶν.¹⁶

• Καθ' ὅσον, πῶς δύναται νὰ τηρηθῆ ἡ ἐνότης τῶν Ὀρθοδόξων Ἑκκλησιῶν ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, ὅταν τινὲς ἐκ τούτων ἐορτάζωσι τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων, καθ' ὃν χρόνον αἱ ἄλλαι διατρέχουσιν εἰσέτι τὸ στάδιον τῆς μετανοίας καὶ τῆς τεσσαρακοστῆς, δι' ὧν προετοιμάζονται διὰ τὸν ἐορτασμὸν τῶν μεγάλων τούτων ἐορτῶν;

14. Εἰς τὴν Δ' Συνεδρίαν (21.5.1923) ὁ Πατριάρχης κ. Μελέτιος εἰσηγεῖται τὴν παρουσίαν εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Ἀγγλικανοῦ ἐπισκόπου Gore, ἀλλὰ τελικῶς εἰς τὴν Ε' Συνεδρίαν (23.5.1923) «προσέρχεται ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος — τέως Ὁξφόρδης κ. Gore ἐν συνοδείᾳ καὶ τοῦ συνοδοῦ ἱερέως Μπάξτον καὶ καταλαμβάνει θέσιν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατριάρχου». Ἐν συνεχείᾳ διημεΐφθη διάλογος λίαν διαφωτιστικὸς μεταξὺ Πατριάρχου καὶ Gore, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἡμερολογιακόν, τὸν συνεορτασμὸν, τὴν κίνησιν δι' ἔνωσιν καὶ τοὺς ὅρους τῆς ἐνώσεως κλπ. (βλ. Διονυσίου Μ. Μπατιστάτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 66, 84-88, ὑπογραμ. ἡμ.).

15. Ὅντως ἐλήφθη τοιαύτη ἀπόφασις, ὅπωςδῆποτε ἀντορθόδοξος, προτάσει μάλιστα τοῦ Πατριάρχου κ. Μελετίου, συνεπικουρούσης καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ δογματοκανονικοῦ μέρους τοῦ ζητήματος ὑπὸ τὸν Καθηγητὴν κ. Β. Ἀντωνιάδην (βλ. Διονυσίου Μ. Μπατιστάτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 24, §7, καὶ σελ. 68-69). Ἴσως διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀνεθάρρησε μετὰ ἐν ἔτος ὁ Ἀθηναίων κ. Χρυσόστομος Παπαδόπουλος καὶ ἐπροχώρησε μονομερῶς εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἡμερολογίου, διασκεδασθέντων τῶν δισταγμῶν αὐτοῦ, δι' ὅσα εἶχεν ὑποστηρίξει ὡς Ἀρχιμανδρίτης ἐν τῇ γνωστῇ «Ἐκθέσει» τῆς πενταμελοῦς «ἐπὶ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Ἡμερολογίου Ἐπιτροπῆς» κατ' Ἰανουάριον 1923 πρὸς τὴν Κυβέρνησιν: «οὐδεμία τούτων (τῶν Ὀρθοδόξων Ἑκκλησιῶν) δύναται νὰ χωρισθῆ τῶν λοιπῶν καὶ ἀποδεχθῆ νέον ἡμερολόγιον, χωρὶς νὰ καταστῆ σχισματικὴ ἀπέναντι τῶν ἄλλων» (βλ. τὴν «Ἐκθεσιν» ἐν Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, τεύχος πρῶτον, ἀριθ. φύλ. 24/25.1.1923, §8, ὑπογραμ. ἡμ.).

16. «Οὕτω γάρ δὴ νόμος Ἑκκλησιαστικὸς ἄνωθεν ἐγκελεύεται, τὰ κατὰ τὴν Ἑκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ἀμφίβολα καὶ ἀμφήριστα, Συνόδοις Οἰκουμενικαῖς λύεσθαι, καὶ ὀρίζεσθαι, συμφωνίᾳ καὶ ἐπικρίσει τῶν ἐν τοῖς Ἀποστολικοῖς Θρόνοις διαπρεπόντων Ἀρχιερέων» (Ἀγ. Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως, PG τ. 100, στλ. 597 C). Ὁ «Πρῶτος» μιᾶς ἱερᾶς Συνόδου ὑποχρεοῦται, «ὅπως μηδὲν πράττη ἄνευ τῆς συμφώνου γνώμης καὶ συγκαταθέσεως τοῦ συνόλου τῶν ἐπισκόπων ἢ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου ἢ, προκειμένου περὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ ἐπὶ γενικῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, κατόπιν συννενοήσεως καὶ συμφωνίας τῶν προκαθημένων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἑκκλησιῶν ἢ ἀποφάσεως πανορθοδόξων Διασκέψεων καὶ Συνόδων» (βλ. Ἰω. Ν. Καρμίρη, Ὀρθόδοξος Ἑκκλησιολογία, σελ. 527, Ἀθῆναι 1973, ὑπογραμ. ἡμ.).

• Ἐπειτα, πῶς δύναται ἡ Ἐκκλησιαστικὴ αὕτη καινοτομία νὰ μὴ ἀποτελῇ λόγον Σχίσματος, ἀφοῦ πραγματικῶς ἀποσχίζει τὰς καινοτομησάσας Ἐκκλησίας τῶν ἄλλων καὶ κάμνει αὐτὰς νὰ ἑορτάζωσι καὶ νὰ νηστεύωσιν, οὐχὶ μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἑτεροδόξων καὶ αἰρετικῶν Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν;¹⁷

17. «Πολλοὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι δὲν ἐδέχθησαν τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμερολογίου (βλ. Θ.Η.Ε., τ. 6, στλ. 49). Τοιοῦτοτρόπως ἡ Ὁρθοδοξία ἐδιχάσθη. Ὁ Ἀγγλικανισμὸς κατῶρθωσε νὰ διαιρέσῃ δις τὴν Ὁρθοδοξίαν. Πρῶτον ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν ἀγγλικανικῶν χειροτονιῶν, καὶ δεύτερον, πλεον ἐμφανῶς, ἐπὶ τοῦ ἡμερολογιακοῦ ζητήματος. Ὁ κοπτόμενος ὑπὲρ τῆς "ἐνότητος" Οἰκουμενισμὸς, καταλύει καὶ τὴν ὑπάρχουσαν ἐνότητα!» τῶν Ὁρθοδόξων, χάριν τῆς ἐνώσεως μὲ τοὺς ἑτεροδόξους (βλ. Ἀ. Δ. Δελήμπαση, Ἡ Αἵρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, σελ. 237, Ἀθῆναι 1972, ὑπογραμ. ἡμ.).

Αὐτὸ τὸ συνεορτάζειν καὶ συννηστεύειν τῶν Ὁρθοδόξων μετὰ τῶν ἑτεροδόξων καὶ τῶν αἰρετικῶν τῆς Δύσεως, παρὰ τὰς ρητὰς Ἱεροκανονικὰς ἀπαγορεύσεις (βλ. Ἱ. Κανόνας Ι', ΜΕ' καὶ ΞΕ' Ἀγίων Ἀποστόλων ΣΤ', Θ', ΛΒ', ΛΓ', ΛΔ', καὶ ΛΖ' Λαοδικείας· Θ' Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας), ἐπεδίωκεν ἐξ ἀρχῆς ἡ λεγομένη Οἰκουμενικὴ Κίνησις. Τοῦτο προέτεινεν ἡ ἀντορθόδοξος Πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ 1920: «διὰ τῆς παραδοχῆς ἐνιαίου ἡμερολογίου πρὸς ταυτόχρονον ἑορτασμὸν τῶν μεγάλων χριστιανικῶν ἑορτῶν ὑπὸ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν» (ἐννοοῦνται Ὁρθόδοξοι καὶ ἑτεροδόξοι) τοῦτο διεδήλωνεν εἰς τὸν ἐνθρονιστήριον αὐτοῦ λόγον ὁ Μελέτιος Μεταξάκης ὡς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1922: «θέτω ἑμαυτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ πρώτου Αὐτῆς θρόνου διὰ τὴν καλλιέργειαν μὲν σχέσεων, ὅσον ἔνεστι, στενωτέρας φιλίας μεθ' ὄλων τῶν μὴ ὀρθοδόξων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως· διὰ τὴν προαγωγὴν δὲ τοῦ ἔργου τῆς Ἐνώσεως μετ' ἐκείνων ἐξ αὐτῶν, ὧν...» τοῦτο διεκήρυξε κατὰ τὴν ἐνθρόνισιν αὐτοῦ ἐπίσης ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος: «πρὸς τοιαύτην συνεργασίαν καὶ ἀλληλεγγύην δὲν εἶναι ἀναγκαῖα προϋπόθεσις ἡ δυσεπίτευκτος, δυστυχῶς, δογματικὴ ἐνωσις, διότι ἀρκεῖ ἡ ἐνωσις τῆς ἀγάπης τῆς χριστιανικῆς...» αὐτὸς ἦτο ὁ σκοπὸς τοῦ «Πανορθόδοξου Συνεδρίου» τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1923: «πρὸς ἐξυπηρέτησιν, ἐν γε τούτῳ τῷ μέρει (κοινὸν ἡμερολόγιον) τῆς παγχριστιανικῆς ἐνότητος», «ἡ προσέγγισις τῶν δύο χριστιανικῶν κόσμων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἐν τῷ συνεορτασμῷ τῶν μεγάλων χριστιανικῶν ἑορτῶν», «τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ ἀπασχολήσῃ ἡμᾶς ὡς μέλη τῆς παγχριστιανικῆς ἀδελφότητος», καὶ ὁ Ἀγγλικανὸς ἐπίσκοπος Gore εἰς τὴν Ε' Συνεδρίαν ἐδήλου: «τὸ δεύτερον βῆμα θὰ μᾶς κάμῃ τὸ ἡμερολογιακὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὸν συνεορτασμὸν τῶν ἑορτῶν», διότι «δι' ἡμᾶς τοὺς ἐν τῇ Δύσει θὰ ἦτο μεγάλη πνευματικὴ εὐχαρίστησις νὰ εὐρεθῶμεν εἰς θέσιν, ὥστε νὰ συνεορτάζωμεν τὰς μεγάλας χριστιανικὰς ἑορτὰς τῆς Γεννήσεως, τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Πεντηκοστῆς» (βλ. Ἰω. Καρμίρη, ΔΣΜ, τ. Β', σελ. 957-960· Β. Θ. Σταυρίδου, Οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι, 1860-σήμερον, τ. Α', σελ. 467-8, Θεσσαλονίκη 1977· Παύλου Μοναχοῦ Κυπρίου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 53,60· Διονυσίου Μ. Μπατιστάτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 6, 57, 72, 87, 86 κ.ἄ. Ὑπογραμ. ἡμ.). ➔ Εἰς τὸν ἐπικηδεῖον λόγον, ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, ἐκφωνηθέντα ὑπὸ τοῦ Ζακύνθου κ. Χρυσοστόμου, ἐπηνεῖτο ὁ ἐκλιπὼν ἱεράρχης ὡς «ὑπερανθρώπως ἐργασθεῖς» ὑπὲρ τῆς προσεχοῦς ἐνώσεως «πασῶν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ὑπὲρ ἧς» «τοσοῦτους κατέβαλε κόπους» (βλ. Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Α. Στράγκα, Ε.Ε.Ι., Τ.Γ', σελ. 2160. Ὑπογραμ. ἡμ. • Ἐν ὑποσημειώσει ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως: «Δηλαδή μετὰ τὸν Μελέτιον ἦτο καὶ αὐτὸς φιλο-οἰκουμενιστῆς, ἔτι δὲ καὶ φιλο-ἐνωτικὸς». Ὑπογραμ. ἡμ.).

• **Πρὸς ἀποφυγὴν δ' ἀκριβῶς τῆς διασπάσεως τῆς ἐνότητος τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν οἱ Ἅγιοι καὶ Θεοφόροι Πατέρες, ὅπως ὤρισαν διὰ τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων¹⁸ τὰς διατάξεις τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν νηστειῶν σεβαστὰς δι' ὅλας τὰς Ἐκκλησίας, οὕτω καθώρισαν διὰ Κανόνων¹⁹ ὅπως ἐπικρατῆ ἡ αὐτὴ τάξις ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν νηστειῶν δι' ὅλας τὰς Ἐκκλησίας, ἐπὶ ἀπειλῇ μάλιστα καθαιρέσεως τῶν Κληρικῶν καὶ ἀφορισμοῦ καὶ ἀναθέματος τῶν Λαϊκῶν.**

• **Καὶ ταῦτα ἐθέσπισαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, στοιχοῦντες τῷ παραγγέλματι τοῦ οὐρανίου Διδασκάλου, εὐξαμένου πρὸς τὸν οὐράνιον Αὐτοῦ Πατέρα τὴν ἐνότητα τῶν μαθητῶν Του,²⁰ καὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου παραγγέλοντος τὰ ἐξῆς: «πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες»,²¹ «σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης».²²**

* * *

Εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς τότε Πατριάρχης Μελέτιος καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος ἠγνόουν τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς τούτους Κανόνας, τοὺς κατοχυροῦντας ἐπὶ ποινῇ καθαιρέσεως, ἀφορισμοῦ καὶ ἀναθέματος, τὸν ταυτόχρονον ἑορτασμὸν τῶν ἑορτῶν καὶ τὴν ταυτόχρονον τέλεσιν τῶν νηστειῶν ὑφ' ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διὰ τὴν ἐνότητα τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος καὶ τὸν σύνδεσμον τῆς εἰρήνης τῶν πιστῶν;

• **Ἴδου ποῦ ἔγκειται ἡ ἀχίλλειος ξενικὴ πτέρνα τοῦ Πατριάρχου Μελετίου καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου, οἵτινες, εἰσάγοντες μίαν ἀρχὴν προτεσταντικὴν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, προάγουν Αὐτὴν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ὅστις ἀφίνει πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τοὺς ὁπαδοὺς αὐτοῦ, οὐ μόνον εἰς τὰς λιτὰς διατάξεις τῆς λατρείας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐ-**

18. Βλ. Ἱ. Κανόνας ΝΓ' Ἁγίων Ἀποστόλων· ΝΒ', ΝΣΤ', ΟΘ' τῆς Ἁγίας ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου· ΙΘ', Κ' τῆς Ἁγίας ἐν Γάγγρα Τοπικῆς Συνόδου· ΛΖ', ΝΑ' τῆς Ἁγίας ἐν Λαοδικείᾳ Τοπικῆς Συνόδου (Εἰς αὐτοὺς μόνον τοὺς Ἱ. Κανόνας παραπέμπει ὁ Ἱερός συγγραφεύς).

19. Βλ. Ἱ. Κανόνας ΝΣΤ' τῆς Ἁγίας ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου· ΙΘ' τῆς Ἁγίας ἐν Γάγγρα Τοπικῆς Συνόδου: «...τὴν κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, μιᾷ κατακολληθεῖσαν τάξει, τὴν νηστείαν ἐπιτελεῖν...» (ΝΣΤ'), «Εἴ τις ...τὰς παραδεδομένας νηστείας εἰς τὸ κοινόν καὶ φυλασσομένας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παραλύοι...ἀνάθεμα ἔστω» (ΙΘ').

20. «(Ἐρωτῶ)... περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν (τῶν Ἀποστόλων) εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς Σύ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν Σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι Σύ με ἀπέστειλας» (Ἰωάν. ιζ' 20-21).

21. Φιλιπ. β' 2.

22. Ἐφεσ. δ' 3.

τὴν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀντίληψιν τῶν Δογμάτων, μὴ ἔχων διὰ τὴν ἐξήγησιν τούτων Κριτήριον Ἐκκλησιαστικόν.²³

* * *

Τοιαῦτα ὄντως κατετόλμησαν ὁ Πατριάρχης Μελέτιος Μεταξάκης καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, οἱ δύο οὔτοι Λούθηροι²⁴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, οἵτινες ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ συγχρονισμοῦ δὲν ἐδειλίασαν οὐδ' ἀπερρίγησαν²⁵ νὰ καταπατήσωσιν ἀποφάσεις Πανορθοδόξων Συνόδων καὶ Ἀποστολικούς καὶ Συνοδικούς Κανόνας, ἵνα προσεγγίσωσι πρὸς τὰς ἐκκλησίας τῆς Δύσεως διὰ τῆς ἡμερολογιακῆς καινοτομίας²⁶, ἐπὶ διασπάσει τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἐπ' ἀθετήσει τῆς αἰωνοβίου πράξεως τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

• Ἀπέναντι τῆς αὐθαιρεσίας τούτων ὠρθώθημεν ἡμεῖς οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι, ἦτοι ὁ Δημητριάδος Γερμανός,²⁷ ὁ γράφων πρῶην Φλωρίνης Χρυσόστομος,²⁸ καὶ ὁ Ζακύνθου Χρυσόστομος,²⁹ οἵτινες ἐμφορούμενοι βαθέως Ἐκ-

23. «Ὁ Προτεσταντισμός, περιορίσας τὴν ὑποκειμενικὴν προσοικειώσιν τῆς σωτηρίας μόνον ἐν τῇ πίστει, ἀρνηθεὶς τὴν ἱεράν Παράδοσιν, μόνον δὲ τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ τὴν πίστιν ἀναγράφας ἐπὶ τοῦ λαβάρου του (sola scriptura-sola fide), ἐξ ἄλλου δὲ διαμφισβητήσας τὸ κύρος τῆς ἱστορικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀρνηθεὶς σχεδὸν ταύτην καὶ πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν αὐθεντίαν, ὡς τὴν Ἱεράν Παράδοσιν, τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἢ τὸν πάπαν, ἐξαιρέσει μόνον τῆς Ἀγίας Γραφῆς, παρεσύρθη μοιραίως εἰς ἄκρατον ἀτομικισμόν καὶ ὑποκειμενισμόν καὶ ἐπλανήθη ἐν πολλοῖς κατὰ τὸν καθορισμόν τῆς δογματικῆς διδασκαλίας, τῆς λατρείας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως τῶν Διαμαρτυρομένων, ἀπομακρυνθεὶς οὕτως οὐ μόνον ἀπὸ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας» (βλ. Ἰω. Ν. Καρμίρη, Λούθηρος Μαρτίνος, ἐν Θ.Η.Ε., τ. 8, στλ. 363).

24. Λούθηρος Μαρτίνος (1483-1546). Γερμανὸς Καθηγητὴς Θεολόγος, ἐξ Eisleben τῆς Σαξωνίας. Ἀρχηγὸς τῆς Μεταρρυθμίσεως (31.10.1517, Βιρτεμβέργη, 95 θέσεις). Ἀφορίσθη ὑπὸ τοῦ Πάπα (1521). Ἀποτέλεσμα τῶν ἀγώνων πρὸς ἐπικράτησιν τῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν Κ. καὶ Δ. Εὐρώπῃ ἦτο ἡ Διαμαρτύρησις-Προτεσταντισμός (1529, Πρακτικὸν Διαμαρτυρίας, Σπάιερ Βαυαρίας, Δίαιτα).

25. Ἀπορριγῶ (-έω)· ὄλωσ καταέχομαι ἐκ ρίγους, ἀνατριχιάζω, τρομάζω, φοβοῦμαι, διστάζω, τρέμω νὰ πράξω τι.

26. βλ. ὑποσημείωσιν ὑπ' ἀριθ. 17.

27. Δημητριάδος Γερμανός. Μαυρομάτης. Ἐκ Ψαρρῶν. Δημητριάδος ἀπὸ 14. 7. 1907. Ἐκοσμεῖτο μὲ ἐξαιρέτα διοικητικὰ χαρίσματα, σπάνιον ψυχικὸν σθένος καὶ ἀρετάς. Ἐν ἔτει 1935 ἐξωρίσθη εἰς τὴν Ἱ. Μοῆν Χοζωβιωτίσης Ἀμοργοῦ. Ἐκοιμήθη τῇ 20. 3. 1944.

28. Μητροπολίτης πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομος. Καβουρίδης. Ἐκ Μαδύτου τῆς Ἀ. Θράκης (13.11.1870). Μεγάλῃ Ἐκκλησιαστικῇ καὶ Ἐθνικῇ μορφῇ. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης. Ρήτωρ γλαφυρώτατος, συγγραφεὺς πολυγραφώτατος. Διετέλεσε Μητροπολίτης διαδοχικῶς Ἰμβρου, Πελαγονίας (Μοναστηρίου), Φλωρίνης. Ἀντετάχθη εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μελετίου Μεταξάκη ὡς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, διὸ καὶ ἐδιώχθη. Ἀνέλαβε τὴν διαποίμανσιν τῶν ἀκολουθούντων τὸ Πάτριον (1935 ἐξ.). Ἐξωρίσθη δις ὑπὸ τῶν καινοτόμων. Ἐκοιμήθη ἐν ἔτει 1955.

κλησιαστικοῦ πνεύματος, καὶ αἰσθανόμενοι τὸν ἀδιάρρηκτον σύνδεσμον τῆς Ὁρθοδοξίας μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἀνεπετάσαμεν εὐθαρσῶς καὶ μεγαλοφρόνως, οὐχὶ τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας κατὰ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς διαιρέσεως τῶν Χριστιανῶν, ὅπως ἐκεῖνοι, ἀλλὰ τὸ ἔνδοξον καὶ τιμημένον λάβαρον τῆς ἐνώσεως τῆς διασπασθείσης Ὁρθοδοξίας, καὶ τῆς εἰρηνεύσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ἐδάφει τῶν σεπτῶν Παραδόσεων καὶ τῶν θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων.³⁰

• Ἐφ' ᾧ καὶ διὰ τοῦ ἀποκηρυκτικοῦ ἡμῶν ἐγγράφου³¹ πρὸς τὴν Διοικοῦσαν Σύνοδον ἐκαλοῦμεν Αὐτήν, ὅπως ἐπανέλθῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ὁρθοδοξίας διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑορτολογίου ἐν τῇ θείᾳ Λατρείᾳ.

29. **Ζακύνθου Χρυσόστομος.** Δημητρίου. Ἐκ Πειραιῶς (25. 3.1890). Εὐρυμαθέστατος, γλωσσομαθής, πολυγραφώτατος καὶ μουσικολογιώτατος. Ζακύνθου ἀπὸ τοῦ 1934, καὶ διὰ μεταθέσεως Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ἀπὸ τοῦ 1957. Ἀπεβίωσε τὴν 22.10.1958. Ἐν ἔτει 1935, προσχωρήσας εἰς τὸ Πάτριον, ἐξωρίσθη εἰς τὴν Ἱ. Μοῆν τοῦ Ρομβοῦ Αἰτωλοακαρνανίας, ἔνθα παρέμεινεν ἐπ' ὀλίγον διάστημα, μετανοήσας δὲ, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν καινοτομίαν (βλ. πρ. Λήμνου Βασιλείου. Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον, τ. Β', σελ. 195-6, 177-8, ἐν Ἀθήναις 1953).

30. Ἀπὸ τὸ θεάρεστον αὐτὸ ὄραμα «τῆς ἐνώσεως τῆς διασπασθείσης Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς εἰρηνεύσεως τῆς Ἐκκλησίας» διεπνέετο ὁ ἱερός ἀγὼν τοῦ Ὁμολογητοῦ Ἱεράρχου καὶ συχνάκις ἐξεδήλωνε τὸν εἰλικρινῆ αὐτὸν πόθον. Ἀργότερον θὰ ἔγραφεν ὁ μακαριστὸς Ἠγέτης: «Διὸ καὶ ἔχομεν ἀπὸ τῶν Κανόνων πληρὴς τὸ δικαίωμα νὰ διακόψωμεν προσωρινῶς, καὶ πρὸ Συνοδικῆς διαγνώμης, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Ἱεραρχίας καὶ νὰ ἀποτελέσωμεν προσωρινῶς ἰδίαν θρησκευτικὴν Κοινότητα, μέχρι τῆς ἐγκύρου καὶ τελεσιδίκου λύσεως τοῦ ἡμερολογιακοῦ ζητήματος ὑπὸ πανορθοδόξου Συνόδου», καὶ ἀλλαχοῦ: «Ἡμεῖς ἐξήλθομεν εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναφορᾶς τοῦ Πατρίου Ἑορτολογίου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, θέτοντες ὡς κύριον σκοπὸν οὐχὶ τὴν μονιμοποίησιν καὶ τὴν διαιώνισιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διαιρέσεως, ἀλλὰ τὴν εἰρήνευσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἔνωσιν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῶν ἑορτῶν» (βλ. Μητροπολίτου πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου, Ἀναίρεσις τῆς ἡμερολογιακῆς πραγματείας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Δωροθέου Κοτταρᾶ..., σελ. 18, Δεκέμβριος 1947, ὑπόγραμ. ἡμ. • βλ. ἐπίσης τὴν θαυμασίαν καὶ θεολογικωτάτην Ἐγκύκλιον τῆς 18.1.1945 μὲ τίτλον «Διασάφισις Ποιμαντορικῆς Ἐγκυκλίου Σεβασμ. πρ. Φλωρίνης Χρυσοστόμου», τευχίδιον αὐτοτελές ἐκ 15 σελίδων. Τὸ β' ἀπόσπασμα, ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ὁμολογητοῦ Ἱεράρχου πρὸς Ἐπίσκοπον Κυκλάδων κ. Γερμανὸν Βαρυκόπουλον τὴν 9.11.1937, βλ. αὐτὴν ἐν Ἠλ. Ἀγγελοπούλου-Διον. Μπατιστάτου, Μητροπολίτης πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομος Καβουρίδης - Ἀγωνιστὴς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ ἔθνους, σελ. 76-84, Ἀθήναι 1981).

➔ Καὶ εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐβδόμην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον πολλαχοῦ γίνεται λόγος, ὅτι συνεκλήθη «πρὸς ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁμόνοιαν», καὶ «ἵνα τῶν διεστώτων τὴν διαφωνίαν εἰς συμφωνίαν μεταγάγωμεν», καὶ «ἵνα τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν διάστασιν ἀποσεισάμενοι, τὰ διαζευγμένα πρὸς ἔνωσιν ἐφελκύσωμεν», τέλος δὲ ὁ ἅγιος Ταράσιος εἰς τὸν «Ἀπολογητικὸν πρὸς τὸν λαόν...», πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ ἔλεγεν: «ὄρῳ καὶ βλέπω τὴν ἐπὶ πέτραν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν τεθεμελιωμένην Ἐκκλησίαν αὐτοῦ διεσχισμένην νῦν καὶ διηρημένην...» (βλ. ΣΜΠΣ, τ. Β', σελ. 758β, 881β, 880α, 724α, ὑπόγραμ. ἡμ.).